

Ivanova N. Political Responsibility Institutionalization as a Condition of People's Power in Ukraine

The article deals with the peculiarities of citizen's political responsibility as subjects of democratic principle implementation. The effectiveness of the main mechanisms of political responsibility realization, in particular electoral procedures, system of checks and balances, public opinion in modern democratic states is analyzed. The main contradictions of ensuring political responsibility in the conditions of transformative political systems are revealed, among them irrational motives of electoral orientations, distortion of the will of voters in the process of coalition's formation, manipulation of public opinion.

The positive experience of developed democracies in securing political accountability in a crisis of traditional institutions, the dominance of information manipulative technologies, image aspects of political activity based on the processes of interaction between state and civil society institutions, decentralization, competitiveness of administrative services and alternative informational sources are taken into account.

It is proved that the inefficiency of the mechanisms of political responsibility in Ukraine is caused by the absence of stable social norms and values, the uninstitutionalized nature of the political system as a whole, which makes it impossible to adequately evaluate public political activity, constructive political participation, conscious election to leading public office. In particular, such obstacles to the functioning of the political responsibility institution as instability of the electoral legislation, permanent delegitimization of power, the conflict of old (authoritarian) and new (democratic) political values are analyzed.

The thesis about the necessity of institutionalizing political responsibility in order to approve permanent formal procedures for controlling citizens over power, which provides for both regulatory and legal regulation of mechanisms of political responsibility, as well as the formation of democratic values and moral attitudes of a responsible citizen, is substantiated.

Keywords: political responsibility, delegitimation of power, political institute, transformational political system.

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2020.28.09>

УДК 323.21

Карнаух А. А., Зайченко Л. М.

**ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТЬ «ДОВІРА» ТА «ПОЛІТИЧНА ДОВІРА»
У ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ**

Стаття присвячена розгляду основних концептуальних підходів щодо визначення сутності понять «довіра» та «політична довіра», з'ясуванню її природи та умов формування, виявлення місця довіри й особливостей її прояву в сучасному українському соціумі. Проаналізовано особливості трактування означених понять із точки зору інституціоналізму та неінституціоналізму, політико-культурного підходу та теорії соціального капіталу. Політична довіра розглядається як один із ключових чинників політичного процесу, що відіграє значну роль у забезпеченні політичної стабільності та поступальному розвитку суспільства. Делегуючи повноваження, громадяни надають право політичним інститутам ухвалювати обов'язкові рішення, здійснювати дії, необхідні для їх реалізації, й відтак надають владі політичну довіру – важливий для існування демократії фактор. Звертається увага на функції політичної довіри та її місце у процесі реалізації основних ідей і принципів демократії, поглибленні демократичних процесів, розвитку громадянського суспільства. Розглядається зв'язок політичної довіри з процесами легітимації влади через оцінку міри та особливостей підтримки громадянами політичних інститутів, а також та її роль у забезпеченні умов для ефективного функціонування політичних інститутів і діяльності політичних лідерів. У статті наведено соціологічне

дослідження, яке демонструє досить низький рівень довіри до переважної кількості політичних і соціальних інститутів, що підтверджує наявність критичної настанови і потенціалу обережності в довірі як соціальному явищі.

Ключові слова: довіра, політична довіра, політична компетентність, політичний інститут, політична система, політичні цінності, політичне життя, соціальний капітал, легітимність політичної влади, демократія, громадянське суспільство, політичний абсентеїзм, політичні партії, громадські організації.

Сучасний етап розвитку суспільства демонструє підвищення інтересу до проблеми довіри. Дана категорія стає предметом дискусій як в наукових колах, так і в повсякденному житті. Така популярність обумовлена тим, що довіра є одним із факторів, що обумовлює та характеризує всі види відносин від міжособистісних до політичних. Як елемент політичного життя довіра виступає невід'ємною умовою діяльності політичних інститутів та політичних діячів, сприяє забезпеченню стабільності соціально-політичних зв'язків, що особливо важливо у час наростання суспільної напруги, в умовах соціально-економічних та політичних криз або загострення конфліктів.

Для сучасного українського суспільства проблема довіри громадян до політичних інститутів є надзвичайно *актуальною*, оскільки «кредит довіри», наданий громадянами на останніх президентських та парламентських виборах діючій владі вичерпується. Про це свідчать результати опитувань, проведених Центром політичних і економічних досліджень імені Олександра Разумкова. Так, якщо у вересні 2019 р. уряду довіряли 56,9% респондентів, то в лютому йому вже не довіряє 51% респондентів [8]. Рівень довіри до Президента України В. Зеленського був найвищим у вересні 2019 р. – тоді йому довіряли 79% громадян, не довіряли – лише 13,5%, у лютому 2020 р. – відповідно 51,5% і 41%. Верховній Раді України у вересні 2019 р. не довіряли 25% опитуваних, а у лютому 2020 року – 65% [7].

Метою статті є аналіз концептуальних підходів щодо визначення понять «довіра» та «політична довіра», з'ясування її походження та детермінант, місця та ролі у політичному житті суспільства.

У сучасній науковій літературі проблема політичної довіри та її ролі у забезпеченні демократичних процесів розглядається у працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Зокрема, поняття довіри займає значне місце у дослідженнях західних вчених Ф. Фукуями, П. Штомпки, Т. Парсонса, Р. Патнема та ін. Серед українських науковців означеною проблематикою займаються Г. Зеленько, О. Бабкіна, В. Горбатенко, Є. Головаха, Н. Макєєва, Г. Сатаров та ін.

Інтерес до довіри у контексті розгляду взаємовідносин, що виникають між учасниками соціально-політичних процесів й утворюють певні форми взаємодії, спостерігається ще у давні часи у працях східних та давньогрецьких мислителів. Китайський мислитель Конфуцій стверджував, що держава з гарним управлінням повинна бути вдосталь забезпечена продовольством, зброєю, а народ повинен довіряти правителям. Він також зауважував, що за крайньої необхідності можна відмовитися від зброї та продовольства, але не від довіри народу, бо «без довіри народу держава не зможе встояти» [2]. На соціальну природу довіри звертали увагу також давньогрецькі мислителі Платон та Арістотель. Пізніше Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Д. Локк, Ш. Монтескьє, Ж. Руссо, І. Кант, Г. Гегель, А. Токвіль у контексті власних уявлень про владу аналізували поняття «віра», «довіра» та «недовіра», їх роль у відносинах між людьми, громадянами та державою і правлячою елітою. Також довіра розглядалася ними в контексті аналізу «договірної» основи суспільних і політичних відносин.

Потрібно зауважити, що у згаданих та подальших дослідженнях поняття довіри не мало однозначного трактування. Науковці вказують, що воно розумілось і як очікування, ставлення, почуття, і як процес соціального обміну та інших необхідних благ, і особистісна, і групова якість. Також довіра розглядається як індивідуальний, груповий або суспільний настрій, клімат, соціальна ситуація або проблема [3, с. 26].

Довіра як феномен політичного життя стала об'єктом наукового аналізу лише в другій половині ХХ століття, проте значний теоретичний та емпіричний «багаж» в осмисленні довіри був напрацьований іншими гуманітарними науками, зокрема психологією, культурологією та соціологією. Саме він дозволяє об'єктивно, ґрунтуючись на різних методологічних засадах дослідити категорію «політична довіра», проаналізувати її особливості та характеристики.

З точки зору психології, довіра розуміється як особистісна характеристика, установка та елемент поведінки, що виявляється у потребі забезпечити власний комфорт і безпеку у процесі взаємодії з оточуючим середовищем, у тому числі і політичним. Зокрема Е. Еріксон запроваджує поняття «базова довіра» та розглядає останню як внутрішнє відчуття та сприйняття світу як позитивного та безпечного [16, с. 216]. Е. Усланер вважає, що міжособистісна довіра або довіра до незнайомих людей ґрунтується не на минулому досвіді, не на інституційному примусі, а на позитивному погляді на природу людини [20, с. 635]. Виходячи з внутрішнього відчуття довіри-недовіри, формується ставлення індивіда до суспільства взагалі та його політичної організації зокрема.

Аналіз природи індивідуальної довіри дозволяє більш ґрунтовно дослідити поведінку індивіда у соціальному середовищі, проте не достатньо враховує історико-політичний контекст і вплив соціальних груп і політичних інститутів на виникнення довіри або недовіри.

Соціологія акцентує увагу на тому, що довіра є властивістю певної групи, спільноти та суспільства в цілому. Наприклад, на думку Г. Зіммеля і Ф. Тьоніса, однією з умов переходу від традиційного до сучасного суспільства є зміна природи довіри. З ускладненням суспільних структур та процесів зростає інтенсивність взаємодії між людьми та соціальними групами, така взаємодія може здійснюватись і в безособовій формі, що позначається на відносинах довіри [13]. Т. Парсонс, виходячи з необхідності обміну із зовнішнім середовищем для збереження суспільства як цілісної системи, розглядає довіру у контексті певних «сподівань», «очікувань» щодо виконання людьми своїх функцій та зобов'язань, дотримання встановлених правил і норм. Також «наявність довіри означає, що члени суспільства будуть відчувати, що їх інтереси враховуються, навіть якщо влада піддається малому нагляду або контролю» [9, с. 201]. Отже, довіра тут осмислюється як значущий фактор забезпечення стабільності, в тому числі й політичної.

У політичній науці довіра, у широкому сенсі, та політична довіра, зокрема, розглядаються як ресурси розвитку й передумова досягнення соціальної злагоди та політичної консолідації; як основа для формування стабільності політичної влади у довгостроковій перспективі. Довіра безпосередньо включена у механізм легітимації влади через формування соціальної підтримки владних інститутів, їх політичного курсу, стратегії економічного розвитку тощо. Політичні інститути в сучасному суспільстві змушені функціонувати у просторі довіри-недовіри. Індикаторами останньої є політичний абсентеїзм, скорочення кількості громадян, що беруть участь у виборах, акції протесту проти офіційного економічного або політичного курсу, що призводить до появи у суспільстві неформальної «сірої» зони дій протизаконного або напівлегального характеру.

Зважаючи на багатоаспектність категорії довіра у політичній теорії можна виокремити декілька підходів щодо її розгляду. Так, в інституціоналізмі та неінституціоналізмі (П. Норріс, І. МакАллістер) при розгляді проблеми довіри виокремлюють набір об'єктів, в першу чергу, політичних інститутів і процедур («правил гри») [18; 19]. Політичні інститути розуміють як соціальні конструкції, що виробляють соціальні норми і цінності, моделі політичної поведінки, а також організують політичні відносини і контролюють дотримання загально визнаних правил. У процесі функціонування політичних інститутів виокремлюються особистості, що претендують на представництво інтересів народу, – політичні лідери.

Політичні інститути та лідери створюють спеціальні правила, що регулюють поведінку індивіда в суспільстві й державі. Правила можуть бути як формальними, зафіксованими у законах, і обов'язковими до виконання всіма членами суспільства, так і неформальними, що склалися спонтанно в процесі історичного розвитку у вигляді традиції,

звичаю, моралі. На відміну від формальних, неформальні правила наділені великим потенціалом впливу на соціальні цінності, серед яких свобода, справедливість, солідарність і, особливо, довіра.

В основі взаємодії суспільства, політичних лідерів і політичних інститутів – процес інституціоналізації довіри, коли політичні лідери та політичні інститути беруть на себе відповідальність за підвищення рівня довіри до них з боку суспільства. Отже, на основі довіри формується інститут прихильності до державної влади, політичної партії або політичного лідера. Довіра є базовим елементом для конструювання інститутів національної ідентичності та легітимації політичного режиму. З цього приводу А. Селігмен зауважує, що панування, влада і насильство можуть сформувати соціальний порядок лише на певний час, але «вони не мають можливості самі по собі створити фундамент для підтримки даного порядку в довгостроковому періоді» [12, с. 121]. Виходячи з цього органи, влади «приречені» на постійну активну діяльність з розвитку довіри до своїх інститутів з боку населення.

У рамках політико-культурного підходу П. Штомпка зростання інтересу до проблеми довіри пов'язує із специфічними характеристиками сучасного суспільства, зокрема рішення і дії стають все менш передбачуваними; величезні сегменти соціального світу стали непрозорими не тільки для звичайних людей, а й для експертів; зростає анонімність осіб, від чийх дій залежить добробут й існування людей. Отже, особливості структури та функціонування сучасного суспільства передбачають необхідність довіри. П. Штомпка розглядає довіру як культурний ресурс, виділяючи культуру довіри та культуру недовіри. Культура довіри, на його думку, є однією зі засад, відповідно до якої люди схильні вибирати довіру, а в якості другої засади вже є раціональна оцінка вигод відповідно з вибором довіри або недовіри. Рішення довіряти чи не довіряти приймається також з урахуванням культурного контексту, норм, що стримують або заохочують прояв довіри. У цьому контексті П. Штомпка говорить про позиційну та персональну довіру. Позиційна довіра передбачає довіру до ролі (позиції). І, як зазначає автор, якщо громадяни довіряють конкретній соціальній ролі, то вони довіряють і кожному її виконавцю. Становлення культури довіри відбувається у процесі історичного розвитку та залежить від традицій і цінностей, а також національних, культурних, соціальних та політичних особливостей суспільства [15, с. 335]. Довіра таким чином є продуктом і результатом розвитку політичної культури та основою і підсумком політичного порядку.

Створення за допомогою довіри особливого феномену соціального капіталу аналізується в працях П. Бурдьє, Ф. Фукуями, Р. Патнема. Наприклад, П. Бурдьє розглядає соціальний капітал як ресурс в основі взаємодії людей, що забезпечує її трансформацію в інші форми, а саме, перетворення в економічний, культурний, політичний та інші види капіталу. Довіра, в тому числі й політична, в цьому розумінні є соціальна взаємодія, орієнтована на високу ймовірність того, що дії індивідів, груп, інститутів будуть відбуватися відповідно до очікуваних суб'єктом дії порядків, заснованих на взаємних зобов'язаннях [1].

Водночас Ф. Фукуяма наголошує, що «національний добробут так само як конкурентоспроможність обумовлені такою єдиною всеохоплюючою характеристикою як рівень довіри, властивий суспільству» [14, с. 7]. Довіра визначається як очікування, що виникає всередині спільноти, постійної, чесною, орієнтованою на колективні цінності поведінки з боку інших членів цієї спільноти [14, с. 26]. Превальювання довіри в суспільстві породжує соціальний капітал, який відрізняється від інших форм людського капіталу тим, що він зазвичай створюється і передається через такі культурні механізми як релігія, традиція або історична звичка. У структуру соціального капіталу включаються норми і цінності, які формують здатність до співпраці і визначають взаємодію людей в рамках суспільства. Також соціальний капітал, на думку Ф. Фукуями, забезпечує стабільність і ефективність політичних інститутів у демократичних країнах.

У своїх роботах Р. Патнем трактує соціальний капітал як сукупність характеристик, представлених потенціалом участі, орієнтаціями в сфері громадянської активності, міжособистісною довірою. Сукупність усіх цих основних якостей формує соціальний капітал

як основу суспільного добробуту. Особливою якістю соціального капіталу він називає його здатність збільшуватися в об'ємі в міру витрат, і, навпаки, зменшуватися, якщо його не використовують. Іншими словами, чим вищим є рівень солідарності і довіри, тим частіше люди беруть участь у відносинах співпраці і взаємодопомоги, а отже збільшується соціальний капітал. В результаті «накопичення» соціального капіталу формується громадянське суспільство. Отже, на думку Р. Патнема, довіра є тією умовою, яка необхідна, щоб «демократія спрацювала» [10, с. 121]. Отже, в теоріях соціального капіталу довіра трактується як суспільно-політична цінність, що може обмінюватися на інші корисні для громадянина або спільноти блага.

Таким чином, оскільки довіра являє собою об'ємне та багатовимірне поняття, проблематичним видається знайти визначення політичної довіри, яке було б вичерпним і всеохоплюючим. У загальному контексті політична довіра означає впевненість громадян у правильності політичних позицій і дій політичних сил, інститутів, державних і політичних діячів, в здатності конкретних політичних суб'єктів реалізувати проголошені цілі й програмні установки та готовність підтримати їх. Водночас політична довіра не обмежується довірою до тих чи інших політичних суб'єктів і є довірою до політики загалом. Вона певним чином відображає рівень політичної свідомості та культури, характеризує ставлення громадян до конкретних суб'єктів політичного життя, виступає одним із найважливіших показників їх авторитету.

Політична енциклопедія визначає політичну довіру як впевненість у позитивних наслідках дій суб'єктів політики, зазначаючи при цьому, що в основі політичної довіри – віра в політичні ідеали й цінності, якості лідерів, можливості політичних організацій або структур держави задовольнити потреби індивіда, групи чи усього суспільства [11, с. 224].

Політична довіра передбачає певну оцінку політичної ситуації, що поєднує раціональний і емоційний початок, а також підтримку громадянами на основі власного або чужого досвіду позиції або конкретних дій політичного суб'єкта. Політична довіра, на відміну від віри, що не потребує раціональної аргументації, передбачає наявність певних підстав та доказів. Підставами політичної довіри можуть слугувати політична компетентність, інформованість щодо конкретної політичної ситуації або події, авторитетна або громадська думка, життєвий та політичний досвід, що сприяють формуванню переконання у доцільності та необхідності підтримки позиції політичного суб'єкта. З іншого боку, необхідними умовами для виникнення і зміцнення політичної довіри є наявність автономії, згуртованості й доступності центру, відкритість основних еліт стосовно одна одної, а також стосовно більш широких верств населення.

Політична довіра сприяє стабілізації та оптимізації політичної системи; є дієвим чинником легітимації політики та влади, політичних відносин і взаємодій; забезпечує умови для ефективної діяльності політичних партій та лідерів [11, с. 224]. П. Штомпка наголошує на тому, що в сучасному суспільстві довіра посилює згуртованість, зв'язки між окремою людиною і спільнотою, сприяє комунікації, формуванню толерантності, злагоди, мультикультуралізму, а також, зміцнює почуття ідентичності та солідарності, прагнення співпраці та взаємодопомоги [15, с. 333-334].

Політична довіра є передумовою успішного функціонування політичної системи будь-якого суспільства та одним із найважливіших для існування демократії факторів. Так, сучасна політична наука в якості однієї з передумов демократії визначає поширення таких норм і цінностей, які передбачають визнання демократичних принципів, довіру до державних і політичних інститутів, довіру, політичну толерантність, почуття громадянськості тощо.

У якості базового елемента демократії політична довіра насамперед пов'язана з процесами легітимації влади, виявляючи міру та особливості підтримки громадянами політичних інститутів. Політична довіра у такому контексті означає визнання громадянами діяльності владних інститутів як такої, що відповідає виявленим очікуванням, та демонструє оцінку діяльності влади як прийнятної та ефективної. Проте в демократичному суспільстві

політична довіра не може бути постійно стійкою і не має бути безмежною. Наявність певної недовіри до інститутів влади в умовах демократії пояснюється розумінням недосконалості будь-якого політичного устрою суспільства, і того, що навіть сучасні демократичні процедури не гарантують висунення та перебування на владних позиціях виключно чесних і порядних громадян. Р. Дальтон стосовно цього зауважує, що громадянин демократичного суспільства – це той, хто вірить в індивідуальну свободу та є політично толерантним; кому властива певна недовіра до політичної влади, але хто в той же час довіряє своїм співгромадянам; хто є слухняним, але готовий відстоювати свої права перед державою; хто приймає державу, стримувану законом, і хто підтримує основні демократичні інститути та процеси [17, с. 469-493].

Отже, як висновок підкреслимо, що сучасні демократії мають спираються не тільки на інституційну базу, нормативні процедури легітимації, але й на структурний фундамент політичної довіри, оскільки саме вона формує впевненість у майбутньому, відчуття «надійності» політичної системи, захищеності від зовнішніх загроз, а також сприяє мобілізації ресурсів суспільства на реалізацію необхідних реформ і перетворень.

Політична довіра тісно пов'язана з особливостями політичної культури, а рівень довіри відображає ті зміни, що відбуваються у суспільстві. Комплекс культурних, соціальних, економічних і політичних чинників зумовлює постійне перетікання довіри від одного інституту або групи інститутів до інших, забезпечуючи таким чином стійкість й адаптивність політичної системи до постійно змінних умов. Довіра до органів державної влади, таким чином, є необхідною попередньою умовою ефективного демократичного управління, а зниження довіри населення є серйозним викликом якості представницької демократії. Відповідність політичних та соціально-економічних очікувань населення реальній ситуації в країні, так само як і виконання передвиборчих обіцянок та інших політичних декларацій політиками, є важливими факторами розвитку політичної довіри й ефективної взаємодії політичної влади і громадянського суспільства. Виходячи з цього, перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз причин недовіри громадян до політичних інститутів і пошук шляхів підвищення рівня політичної довіри в суспільстві.

Використана література:

1. Бурдые П. Социология политики; пер. с фр общ. ред. и предисл. Н. А. Шматко. М.: Socio-Logos, 1993. 336 с.
2. Гаджиев К.С. Политическая философия / Отд-ние экон. РАН; 111 науч.- ред. совет. изд-ва «Экономика». М.: ОАО Издательство «Экономика», 1999. 35 п.л.
3. Доверие и недоверие в условиях развития гражданского общества / отв. ред. А. Б. Купрейченко, И. В. Мерсианова. М. : Издательский дом НИУ ВШЭ, 2013. 564 с.
4. Зеленько Г. Довіра до суспільно-політичних інститутів в Україні і наслідки її дефіциту для країни // *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. С. 108-118.
5. Зиммель Г. Общение. Пример чистой или формальной социологии // *Социологические исследования*. 1984. № 2. С. 170–171.
6. Козырева П.М., Смирнов А.И. О границах политического доверия // *Власть*. 2014. № 5. С. 5-10.
7. Оцінка громадянами діяльності влади, рівень довіри до соціальних інститутів та політиків, електоральні орієнтації громадян. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-diialnosti-vlady-riven-doviry-do-sotsialnykh-instytutiv-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-liutyi-2020r>
8. Оцінка громадянами ситуації в країні, рівень довіри до виконавчих та правоохоронних органів влади, оцінка діяльності Уряду. URL: <http://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-riven-doviry-do-vykonavchykh-ta-pravookhoronnykh-organiv-vlady-otsinka-diialnosti-uriadu-liutyi-2020r>

9. Парсонс Т. Система современных обществ. М., 1998. 270 с.
10. Патнэм Р. Чтобы демократия сработала. Гражданские традиции в современной Италии; пер. с англ. А. Захаров. М.: Ad Marginem, 1996. 287 с.
11. Політична енциклопедія. / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2012. 808 с.
12. Селигмен А. Проблема доверия. М.: Идея-Пресс, 2002. 200 с.
13. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології. Київ: Дух і літера, 2005. 262 с.
14. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию; пер. с англ. М.: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2004. 730 с.
15. Штомпка П. Доверие – основа общества; пер. с польск. Н.В. Морозовой. М.: Логос, 2012. 440 с.
16. Эрикссон Э. Детство и общество. СПб.: Речь, 2000. 712 с.
17. Dalton R. Communists and Democrats: Democratic Attitudes toward Democracy in the Two Germanies. // British Journal of Political Science. 1994. No 24. P. 469-493.
18. McAllister I. The Economic Performance of Governments // Critical Citizens: Global Support for Democratic Government / Ed. by P. Norris. Oxford: Oxford University Press. 1999. Pp. 188-203.
19. Norris P. Democratic deficit: Critical citizens revisited. Cambridge: Cambridge University Press. 2011. 350 pp.
20. Uslander E. Trust as an alternative to risk // Public Choice. 2013. Vol. 157. No. 3–4. P. 629–639.

Karnayh A., Zaichenko L. The Concepts of «Trust» and «Political Trust» in Political Science

The article examines the main conceptual approaches to defining the concepts of «trust» and «political trust», examines the nature and conditions of the formation of trust. The peculiarities of interpretation of these concepts from the point of view of institutionalism and neo-institutionalism, political-cultural approach and the theory of social capital are analyzed. Political trust is seen as one of the key factors in the political process, which plays a significant role in ensuring political stability and progressive development of society. Delegating powers give citizens the right of political institutions to make binding decisions, take the actions necessary to implement them, and thus give political authority to the government - a factor that is important for democracy. Attention is paid to the functions of political trust and its place in the process of implementation of the basic ideas and principles of democracy, deepening of democratic processes, development of civil society. The relationship of political trust with the processes of legitimation of power is examined through an assessment of the extent and features of citizens' support for political institutions and its role in providing the conditions for the effective functioning of political institutions and the activities of political leaders. The article presents a sociological survey that demonstrates a low level of trust in the overwhelming number of political and social institutions, which confirms the presence of a critical attitude and the potential for caution in trust as a social phenomenon.

Keywords: trust, political trust, political competence, political institute, political system, political values, political life, social capital, legitimacy of political power, democracy, civil society, political absenteeism, political parties, public organizations.